

24/79

współczesne
malarstwo kubańskie

Ministerstwo Kultury Republiki Kuby
Ministerstwo Kultury i Sztuki P R L

współczesne malarstwo kubańskie

WYSTAWA ZORGANIZOWANA
Z OKAZJI DNI KULTURY KUBY W POLSCE
I DLA UCZCZENIA XX ROCZNICY
ZWYCIĘSTWA REWOLUCJI KUBAŃSKIEJ

17 — 25 luty 1979

Centralne Biuro Wystaw Artystycznych
Warszawa „Zachęta”, plac Małachowskiego 3

Na plakacie: Amelia Peláez, Martwa natura

Cechą charakterystyczną wystawy, która z okazji XX rocznicy zwycięstwa Rewolucji Kubańskiej inauguruje Dni Kultury Kuby w warszawskiej Galerii „Zachęta”, jest jej jednolitość, mimo iż prezentuje różne okresy: od początków sztuki narodowej, przedstawionej w 1927 r. na wystawie Nowej Sztuki, zorganizowanej pod patronatem czasopisma „Revista de Avance”, poprzez twórczość późniejszych generacji, aż po dzieła artystów ukształtowanych już po zwycięstwie Rewolucji. Ekspozowane obrazy pochodzą ze zbiorów Muzeum Narodowego w Hawanie.

W imieniu Ministerstwa Kultury Republiki Kuby, składamy podziękowanie polskiemu Ministerstwu Kultury i Sztuki oraz Galerii „Zachęta” za serdeczne przyjęcie wystawy, która w XX rocznicę wyzwolenia Kuby, poprzez język sztuki zacieśni braterskie więzi łączące oba nasze narody.

MARTA ARJONA

Dyrektor Departamentu Zabytków Kulturalnych
Ministerstwa Kultury Republiki Kuby

WSPÓŁCZESNE MALARSTWO KUBAŃSKIE

Już na początku XVII wieku Kuba znalazła własny styl, wyraz i wymowę w muzyce, wywodzącej się ze starych melodii hiszpańskich i z afrykańskich rytmów, przeniesionych tu przez czarnych niewolników. Występowały w niej również elementy dźwiękowe odziedziczone po pierwotnych mieszkańcach wyspy, wyczuwalne zwłaszcza w instrumentach perkusyjnych. O ile jednak w muzyce Kuba potrafiła stworzyć tańce — określone przez Cervantesa i Lope de Vegę „diabelskimi sarabandami” — których powodzenie w Hiszpanii budziło trwogę miejscowych kaznodziejów, z przerażeniem obserwujących jak owe „nowości przywiezione z Indii Zachodnich” wdzierają się w nawy kościelne wykorzystując ludowy charakter niektórych obrzędów religijnych, to w malarstwie wrażliwość nasza objawiła się o wiele później, w porównaniu z tym, czym mogli poszczycić się Meksyk, Peru i inne ludy żyjące wzdłuż łańcucha Andów. Z chwilą zakończenia procesu kolonizacji, zaczęła powstawać tam przebogata ikonografia kościelna — malarstwo religijne, barokowe rzeźby i freski, będące dziełami artystów umiających również wspaniale portretować wicekrólów, biskupów, wybitnych wojskowych i inne uprzywilejowane osobistości kolonialnego społeczeństwa.

Nie należy wszakże zapominać, że różne rejony kontynentu, który zwyczajowo nazywamy Ameryką Łacińską (jakkolwiek trudno zastosować niezmienną formułę „latynizmu” do świata, w którym nastąpiło pomieszanie i skrzyżowanie różnych ras, pojawienie się Metystów i gdzie miliony ludzi wciąż jeszcze posługują się prastarymi językami tubylczymi, znacznie starszymi od konkwisty), rejony, o których José Martí mówił „Nasza Ameryka”, od początku zostały zaklasyfikowane jako kolonie bogate lub biedne, w zależności od korzyści, jakie mogły przynieść swym nowym władcom. Bogate to te, które miały żyły złota, srebro i drogie kamienie, za biedne zaś uważano takie, które zawdzięczały swą egzystencję przede wszystkim rolnictwu i hodowli bydła, nie przysparzając szczególnych dochodów metropolii mimo, iż handel europejski już zaczął interesować się ich specyficznymi produktami. Z drugiej strony należy pamiętać, że w koloniach bogatych cywilizacje prekolumbijskie osiągnęły wyższy stopień rozwoju, uwidaczniający się choćby w architekturze czy w dziedzinie religii. W krajach tych na długo przed przybyciem Hiszpa-

nów, czy Portugalczyków, szereg pokoleń rzemieślników i budowniczych doskonało własną technikę, wznosząc piramidy i świątynie, poświęcone kultowi swych bóstw, bóstw, które konkwistador musiał zwalczać na ich własnym terenie, budując świątynie jeszcze wspanialsze lub przynajmniej im równe, aby tamte, zresztą szybko zrównane z ziemią, nie przypominały zbyt skolonizowanej ludności wspaniałej przeszłości i wierzeń jej przodków.

Kuba stanowiła kolonię jednocześnie bogatą i biedną. Była biedna, ponieważ skąpe ilości złota, które mogła ofiarować, pozostawały w rękach jednostek, co do pól rolnych zaś, wydajność ich była dużo niższa, niż korzyści dostarczane przez kopalnie kontynentu. Bogactwo wyspy polegało na tym, że Hawana była najważniejszym portem Nowego Świata (poza Cartagena na terytorium dzisiejszej Kolumbii), zarówno z uwagi na usytuowanie u wejścia do Zatoki Meksykańskiej, jak też dzięki obfitości cennych i poszukiwanych w szalnictwie gatunków drewna, która sprawiła, iż wkrótce powstała tu stocznia, gdzie w ciągu przeszło dwóch stuleci budowano statki królewskiej floty. Tubylcy nie przejawiali wobec przybyszów jakiejś osobliwej wrogości i nie stawiali szczególnych przeszkód na drodze ewangelizacji, toteż nie widząc konieczności prowadzenia walki z lokalnymi wierzeniami, gubernatorzy i kapitanowie generalni „wiernej wyspy, będącej kluczem i przedsiónekkiem Nowego Świata”, zatroszczyli się przede wszystkim o zbudowanie imponujących fortec w celu obrony ludności wybrzeży przed napadami piratów, korsarzy i flibustierów. Natomiast w sprawach wiary chrześcijańskiej, nie mając zamiaru rywalizować ze wspaniałymi świątyniami wzniesionymi w Cuzco i Puebla de los Angeles, ograniczyli się do wzniesienia solidnych kościołów, dobrze chroniących przed cyklonami i niepogodą, o prostej architekturze, czasami surowej, jakkolwiek nie pozbawionej szlachetności form, zanim barok, zaniechany już jako styl gdzie indziej, nie utrwalił się w przepięknych zwieńczeniach hawańskiej katedry, powstałej w końcu XVIII wieku.

Kraj, którego porty ofiarowywały pewne schronienie statkom handlowym, był otwarty dla wszystkich wiejących z morza wiatrów, jak również dla wszelkich prądów ideologicznych. Już na początku XIX wieku w Hawanie ukazywała się duża gazeta codzienna, wzorowana na wydawnictwach europejskich, podczas gdy w innych rejonach kontynentu dziennikarstwo posługiwało się jeszcze nieśmiało formą tygodnika. Wydawnictwo muzyczne — rzecz bardzo niezwykła w owej epoce — opublikowało pierwsze kontredanse w 1803 roku! Na Kubie

wydawano piękne książki i wspaniałe czasopisma. Wydawnictwo Estebana z Bolonii, mistrza sztuki drukarskiej, za pomocą katalogu ofiarowywało swoim klientom szeroki wachlarz wspaniałych winiet i bogatą szatę graficzną. Powstawały towarzystwa naukowe, ekonomiczne, filharmonie, kółka literackie itd. Dużo mówiono na wyspie o niepodległości, którą na kontynencie amerykańskim wywalczono w ciągu niespełna 15 lat (niezwykle szybko, jeśli wziąć pod uwagę odległości i różnorodność naturalnych przeszkód napotykanym przez wojsko). Niepodległość ta jednak wydawała się nieosiągalna dla wyspy, na której tak wiele dyskutowano o zwycięstwach Bolívara, ze względu na jej położenie geograficzne i odległość dzielącą ją od teatru owych wielkich wydarzeń. Lecz pomimo, że Hiszpania uczyniła wszystko co w jej mocy, by utrzymać ostatnią dużą kolonię w Ameryce, dwie wojny niepodległościowe (w 1868 roku, trwająca przeszło 10 lat, i w 1895 roku, której przywódcą ideologicznym był José Martí, wielki patriota, wspaniały pisarz, krytyk sztuki i orator, poległy w pierwszych dniach walki z wrogiem) przyniosły w rezultacie powstanie Republiki Kuby w 1902 roku, które stanowi zmierzch kolonialnego imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie.

Dziś wiemy, że niepodległość Kuby była sprawą względną, jeśli wziąć pod uwagę nieustający proces penetracji amerykańskiej od której kraj nasz mógł uwolnić się dopiero w 1959 roku w wyniku blisko stuletniej walki o całkowite wyzwolenie... A jednak mimo gorzkich doznań patriotów domagających się pełnej afirmacji kraju i jego wyzwolenia spod kurateli ekonomicznej potężnego sąsiada, ożywczy podmuch dał się odczuć od pierwszych lat bieżącego stulecia. Budzą się z uspienia sztuki plastyczne i manifestując własną indywidualność wykazują niezwykłą żywotność, zwłaszcza dzięki osobowości niektórych malarzy, nierzadko dysponujących solidnym warsztatem, lecz ogólnie biorąc — zbyt łatwo ulegających wpływom modnej podówczas sztuki paryskich salonów, lub zgoła naśladowujących Zuloagę, a jeszcze częściej Sorollę, którego impresjonizm już dawno przestał być ewenementem. Pokolenie to, wartościowe lecz jakby odgradzone murem, cechowała zupełna obojętność wobec nowych tendencji epoki, ignorowanie wszelkich nowinek w rodzaju kubizmu i innych „izmów”, dokonujących w malarstwie gruntownej rewizji dotychczasowych pojęć.

Potem przyszło pokolenie lat dwudziestych, które bardzo szybko nadało malarstwu kubańskiemu cechy bardziej osobiste, dzięki odmiennemu ujmowaniu rzeczywistości. Inspiracji szukano wokół siebie, jakkolwiek —

co należy poczytać twórcom za ogromną zasługę — unikano raf „kolorytu lokalnego”, nazbyt już anegdotycznego. W tym okresie artyści nasi woleli wypowiadać się poprzez metaforyczną interpretację treści przedstawianych na płótnie, jakkolwiek zachowywały one bezpośredni związek z krajobrazem, przyrodą, ludźmi z najbliższego otoczenia, zawsze stanowiącego podniętę dla twórczości dzięki barwom, rytmom, charakterystycznym rysom odróżniającym je od wszystkiego, co w tymże czasie stanowiło o specyficznym charakterze np. malarstwa meksykańskiego. Czołowi artyści kubańscy tego okresu — z nielicznymi wyjątkami, jak Victor Manuel — utworzyli coś w rodzaju „szkoły paryskiej”, w oczywisty sposób wzorując się na przeróżnych ruchach odnowy rodem z Montparnasse'u w okresie wielkiej anarchii, żywych polemik i głośniejszych manifestów. Do najaktywniejszych twórców należy zaliczyć Marcela Pogolottiego który w swej twórczości początkowo uległ nieco włoskiemu futuryzmowi, dalej — genialnego i bardzo kubańskiego Carlosa Enriqueza, a także Eduarda Abełę, niezwykle cenionego przez Pascina, który czas jakiś przebywał na Kubie i zachował w duszy trwałe wspomnienie wyspy, będącej źródłem natchnienia jego licznych rysunków o fascynującej fakturze.

Pokolenie to jednak zbyt jeszcze ulegało temu, co bezpośrednio je otaczało — z wyjątkiem Marcela Pogolottiego, którego twórczość cechowała pewna analogia z malarstwem Fernanda Légera. Zasługa dokonania głębokiej odnowy malarstwa kubańskiego przypada dopiero pokoleniu lat czterdziestych. Nagle jakby na nowo odkryło ono barok, barok potencjalny, zawsze obecny w otoczeniu, gotowy poddać się każdemu, kto umie odczuć całą złożoność jego symbiozy, powiązań, stylizacyjnej „metysowości”, jakie można napotkać w starych siedzibach rodów kubańskich, gdzie okna i przeszły witraży tworzą zaskakującą polichromię, w przepięknych nawarstwionych ozdobach i rzeźbach upiększających kościoły lub pałace Starej Hawany i miast prowincji, a także w równie barokowym bogactwie różnorodnej i specyficznej roślinności, wiecznie — zimą i latem — pokrytej liśćmi, pośród której zdumiewającymi barwami płoną kwiaty, zdolne zmienić pejzaż nagłym pojawieniem się w ciągu jednej nocy, nawet w magicznych elementach (ołtarze „santeria”, święte przedmioty, amulety, symbole, atrybuty, wota) religii synkretycznych, zrodzonych w wielu miejscach rejonu karaibskiego jako zmodyfikowane odrodzenie starożytnych kultów afrykańskich, przeniesionych tu przez czarnych niewolników, którzy w ciągu przeszło trzech wieków swoją pracą pomnożyli majątki bogatych latyfundystów i właś-

cicieli cukrowni, przyczyniając się etnicznie i kulturowo do zróżnicowania i wzbogacenia ludności Antylów. Wifredo Lam, Mariano Rodriguez, Amelia Pelaez, René Portocarrero i Luis Martinez Pedro dzięki wszechstronności i zróżnicowaniu swej twórczości stali się mistrzami tego pokolenia. Malarze ci przerósłszy wymiary lokalne osiągnęli uniwersalność nic przy tym nie tracąc z własnej osobowości, tkwiącej głęboko w najbardziej autentycznej tradycji kubańskiej i stosownie do swego temperamentu i zamiłowań umiejętnie włączyli się w nurt prądów artystycznych naszych czasów, niektórzy, jak np. Lam, w surrealizm. Należy tu podkreślić następujący fakt: mimo różnorodności stylów, wszyscy oni ulegają czarowi ponownego odkrycia baroku, tak typowo kubańskiego, zupełnie różnego od barokowości która na kontynencie uległa bezapelacyjnie dziedzictwu twórców indiańskich — Azteków, Majów, Inków...

Od przełomowego dla naszej historii roku 1959, roku zwycięstwa Rewolucji Kubańskiej, we wszystkich dziedzinach sztuk plastycznych rodzą się nowe talenty, stymulowane zainteresowaniem nowej publiczności, która coraz liczniej odwiedza wystawy organizowane tak w Hawanie, jak i na prowincji, dzięki inicjatywie instytucji powołanych w celu inspirowania wszystkich przejawów twórczości. Podczas gdy uprzednio malarz, rzeźbiarz czy grafik wegetowali uzależnieni od zawsze niepewnej możliwości sprzedania swoich prac, gdy odpowiadały one gustom nielicznych i niestałych amatorów, dziś rewolucyjny rząd zamawia u artystów kubańskich ogromne prace, takie jak np. wielka kompozycja ścienna w Pałacu Rewolucji — dzieło René Portocarrero — w którym twórcy udało się osiągnąć bogatą syntezę motywów roślinnych i postaci ludzkich, interpretowanych z fantazją, wyrażoną za pośrednictwem zaskakującej metamorfozy form. Nie jest to zresztą przykład odosobniony, również w innych gmachach użyteczności publicznej staraniem rządu rewolucyjnego umieszczono posągi, freski, obrazy i witraże, stworzone przez najwybitniejszych artystów Kuby.

Twórcy należący do najmłodszego pokolenia żyją już w atmosferze wszechstronnie sprzyjającej rozwijaniu talentów. Zachętę do pracy stanowią dla nich zamówienia, wystawy, wysokie nagrody. Nie skrupowani, jeśli chodzi o wybór stylu, techniki, sposobu pracy, środków, jakie uważają za najbardziej odpowiednie dla swej wrażliwości, studiują też najbardziej śmiałe i postępowe prądy współczesnego malarstwa, nawet te, będące jeszcze w stadium eksperymentalnym, zyskując przydatne doświadczenie.

Niniejsza wystawa ma na celu jedynie to, by dać ogólne, jakkolwiek siłą faktu niekompletne pojęcie o różnych tendencjach, wyrażonych przez różne osobowości artystyczne — reprezentantów trzech pokoleń, częstołączonych wspólnymi więzami, wspólną stałą cechą — by tak rzec — duchem baroku, zrodzonym przez otoczenie, gdzie barok zawsze jest obecny, tak w starej, kolonialnej architekturze kubańskiej, jak i w muzyce, która od przeszło pół wieku co dzień odnawia się, a nawet we florze, której bogactwo, bujność, różnorodność form i paleta barw niewątpliwie wpłynęły na ducha, tematykę i stały się inspiracją wielu prac artystów prezentowanych na tej wystawie.

ALEJO CARPENTIER

EDUARDO ABELA

Urodzony w 1889 roku w San Antonio de los Baños, w prowincji Hawana. Ukończył Akademię „San Alejandro”. Stworzył postać „Głuptaska Abela” która w późniejszych latach stała się wspaniałą bronią skierowaną przeciw dyktaturze Gerardo Machado. W latach 1921—24 przebywa w Hiszpanii. W czasie powtórnej podróży do Europy w 1927 roku przez dwa lata mieszka w Paryżu. W 1929 roku powraca na Kubę. Bierze udział w walce przeciw dyktaturze postępując się w niej swymi satyrycznymi rysunkami. Mianowany konsulem w Mediolanie studiuje w tym mieście technikę prymitywistów i malarzy włoskiego Renesansu. Powróciwszy na Kubę maluje obraz „Guajiros” który otrzymuje pierwszą nagrodę w Krajowym Salonie. W 1939 roku tworzy Wolne Studium Malarstwa i Rzeźby. W 1942 roku zostaje mianowany attaché kulturalnym w Meksyku gdzie organizuje kilka wystaw swoich prac. W latach 1947—52 przebywa w Gwatemali. Wystawia tam wielokrotnie swoje obrazy i otrzymuje Pierwszą Nagrodę Krajową w dziedzinie malarstwa w 1947 roku. Właśnie w Gwatemali, począwszy od 1950 roku, twórczość jego nabiera nowego wyrazu. W marcu 1964 roku w Galerii Hawańskiej zostaje zorganizowana retrospektywna wystawa jego twórczości. Umiera w Hawanie w 1965 roku.

1. Droga do Regli, ok. 1928
olej płótno, 55 × 46,5
2. Zwycięstwo rumbi, ok. 1928
olej płótno, 65 × 54
3. Koza
olej płótno, 24 × 33
4. Przedmieście, 1956
olej deska, 35 × 34
5. Bajka
olej deska, 45 × 35

JORGE ARCHE

Urodzony w Santo Domingo, w prowincji Villa Clara w 1905 roku. W 1923 wstępuje do Akademii „San Alejandro”, gdzie zawiera znajomość z Victorem Manuelem. Pod jego wpływem zaczyna się interesować współczesnym malarstwem. W 1937 roku maluje kompozycję ścienną w Szkole Normalnej w Santa Clara. Począwszy od 1940 roku wyjeżdża kilkakrotnie do Meksyku, gdzie studiuje malarstwo ścienne, tzw. „murale”. Po powrocie organizuje wraz z innymi artystami Szkołę Sztuk Plastycznych w Camagüey. Jest również profesorem tzw. Wolnej Szkoły. Umiera w Kadyksie, w Hiszpanii w 1956 r.

1. Autoportret, ok. 1935
olej płótno, 84 × 63
2. Portret Mary, 1936
olej płótno, 70 × 66,5
3. Portret Fernanda Ortiza, 1941
olej deska, 80,5 × 71,5
4. Gracze w domino, 1941
olej deska, 94,5 × 103
5. José Martí, 1943
olej deska, 86 × 68,5

ADIGIO BENITEZ

Urodzony w Santiago de Cuba w 1924 r. W 1949 r. kończy Akademię „San Alejandro”. W 1952 r. bierze udział w Kongresie Pokoju w Wiedniu jako delegat młodzieży socjalistycznej. Poza Wiedniem podróżuje po innych miastach Europy. Po zwycięstwie Rewolucji Kubańskiej w 1959 r. zwiedza Związek Radziecki i inne kraje socjalistyczne. Nagroda w Salonie Krajowym w 1959 r. Jego obrazy znajdują się w muzeach Kuby i Europy. Od 1950 r. zaczyna się jego praca jako karykaturzysty i grafika. Godna wzmianki jest jego długoletnia współpraca z dziennikiem **Hoy**. Obecnie jest profesorem ISA.

1. Jesús Menéndez, 1958
olej tektura, 96,5 × 112
2. Spawacz, 1963
olej płótno, 126,5 × 82,5
3. Spawacz, 1963
olej płótno, 118 × 84,5
4. Che i Camilo, 1969
olej płótno, 122 × 91,5

SERVANDO CABRERA MORENO

Urodzony w Hawanie w 1923 r. Studiuje rysunek na Akademii „San Alejandro”, którą ukończył w 1942 r. Uczęszcza na kursy w The Art Student's League w Nowym Jorku i w Grande Chaumière w Paryżu. Wielokrotnie podróżuje po Europie i Ameryce. Jest laureatem nagród krajowych salonów oraz wielu wyróżnień wśród których należy wymienić pierwsze wyróżnienie na VIII Międzynarodowym Konkursie Rysunku Joana Miró w Barcelonie. Obrazy jego znajdują się w muzeach Kuby i za granicą. Obecnie pracuje w Ministerstwie Kultury.

1. Gaj palmowy, 1963
olej płótno, 165 × 95
2. Niedziela w Tapaste, 1963
olej płótno, 95 × 125
3. Walka, 1963
olej płótno, 82,5 × 120,5
4. Młody czas, 1973
olej płótno, 75,5 × 152,5

NELSON DOMINGUEZ

Urodzony w 1947 r. w Jiguani, Granma. W 1965 r. wstępuje do Narodowej Szkoły Sztuki, którą kończy w 1970 r. Laureat nagród i wyróżnień krajowych i zagranicznych, m.in. na Międzynarodowym Festiwalu Malarstwa w Cagnes-sur-Mer, 1973 r., pierwsza nagroda w dziedzinie malarstwa na IV Krajowym Salonie Młodzieżowym Sztuk Plastycznych w 1974 r., nagroda w dziedzinie malarstwa na Konkursie 26 lipca w 1975 r. i nagroda na II Triennale Sztuk Plastycznych w Bułgarii w 1976 r. W 1977 r. otrzymuje Wielką Nagrodę na IV Międzynarodowym Biennale Drzeworytu w Czechosłowacji. Jest profesorem w Narodowej Szkole Sztuki.

1. Oblicze wody i ognia, 1974
olej płótno, 129 × 109,5
2. Z cyklu „Oblicza mojej wyspy”
olej płótno, 160 × 119
3. Bez tytułu, 1977
olej płótno, 80 × 100

CARLOS ENRIQUEZ

Urodzony w 1900 roku w Zulueta, prowincja Villa Clara, gdzie spędza dzieciństwo. Kończy szkołę średnią i zaczyna studia inżynierskie w Stanach Zjednoczonych, lecz porzuca je zapisując się na wydział malarstwa w Pennsylvania Academy of Fine Arts. Wraca na Kubę w 1925 roku a w 1930 wyjeżdża do Europy gdzie przebywa do 1934 roku. Podróżuje po Hiszpanii, Francji, Włoszech i Anglii. Przez jakiś czas przebywa na Haiti. Ma wiele wystaw swoich prac na Kubie i za granicą. Umiera w swoim domu, zwanym Hurón Azul, w Arroyo Apolo, Hawana, w 1957 roku, w chwili gdy przygotowuje się wystawę jego prac w Galerii Lex. Nagrodzony na Salonie Malarstwa i Rzeźby Ministerstwa Oświaty za obraz „Manuel García” oraz za „Porwanie Mulatek” w 1938 roku. W 1953 roku otrzymuje nagrodę za obraz „Martí w Dos Rios” na konkursie zorganizowanym z okazji stulecia urodzin José Martí.

1. Pewnego dnia i o pewnej godzinie, 1934
olej płótno, 72,5 × 64,5
2. Portret Evelii, 1934
olej deska, 64,5 × 49,5
3. Woły, 1935
olej płótno, 71,5 × 56
4. Walka, 1941
olej płótno, 122 × 88,5
5. Krajobraz kubański, 1943
olej płótno, 76 × 60

MARIO GALLARDO

Urodzony w Hawanie w 1937 r. Studiował w Szkole Sztuk Plastycznych „San Alejandro”, którą ukończył w 1966 r. Otrzymał Złoty Medal w dziedzinie malarstwa na II Triennale Światowej Sztuki Współczesnej w Indiach w 1971 r. oraz pierwszą nagrodę w dziedzinie malarstwa i ilustracji jak również wyróżnienie w dziale malarstwa na Konkursie 26 Lipca w 1975 r. Brał udział w Spotkaniach Plastycznych Krajów Ameryki Łacińskiej w 1972 i 1973 r. Jest grafikiem i rysownikiem dziennika **Juventud Rebelde**.

1. W stronę otwartego kosmosu, 1977
olej akryl płótno, 100 × 120
2. Niebiańskie ognie, 1977
olej akryl płótno, 100 × 120
3. Supernova, 1977
olej akryl płótno, 100 × 120

FLAVIO GARCIAÑDIA DE ORAA

Urodzony w Caibarién w 1954 r. Studiował w Narodowej Szkole Sztuki którą ukończył w 1973 r. Jego pierwsza wystawa indywidualna miała miejsce w Galerii L w 1974 r. Laureat wielu nagród i wyróżnień, m.in. wyróżnienia w dziedzinie malarstwa na Konkursie 26 Lipca w 1973 i 1974 r.; drugiej nagrody w dziedzinie malarstwa na III Krajowym Salonie Profesorów i Instruktorów Sztuk Plastycznych w 1975 r. jak również pierwszej nagrody na Krajowym Salonie Rysunku w 1977 r. Pracuje w Wydziale Sztuk Plastycznych i Projektów Artystycznych Ministerstwa Kultury.

1. Bez tytułu, 1978
technika mieszana płótno, 100 × 150
2. Bez tytułu, 1978
technika mieszana płótno, 100 × 150

3. Bez tytułu, 1978
technika mieszana płótno, 100 × 150

CARMELO GONZALEZ

Urodzony w Hawanie w 1920 r. Studiuje na Akademii „San Alejandro”, w Wolnym Studium dla Malarzy i Rzeźbiarzy w Hawanie oraz w The Art Students League w Nowym Jorku. Wystawy indywidualne na Kubie i za granicą. Bierze również udział w wystawach zbiorowych. Jest autorem kompozycji ściennych w wielu gmachach publicznych Hawany. Od 1948 r. poświęca się dydaktyce będąc profesorem Szkoły Sztuk Plastycznych w Villa Clara, w Narodowej Szkole Sztuki w Cubanacán i w innych ośrodkach sztuk plastycznych. Jest założycielem Stowarzyszenia Artystów Grafików Kuby. Jako grafik i rysownik jest autorem ilustracji do wielu książek i oprawy graficznej licznych czasopism. Jest członkiem UNEAC.

1. Sjesta, 1947
olej deska, 56 × 66,5
2. Straż czuwa, 1961
olej płótno, 126 × 103,5
3. Cień powracającej przeszłości, 1975
olej płótno, 130 × 150
4. Przyszłość należy do nas, 1978
olej płótno, 83 × 115

ERNESTO GONZALEZ PUIG

Urodził się w Cabañas, w prowincji Pinar del Rio w 1913 r. Samouk. Wystawy indywidualne: Lyceum, Hawana 1934; Pałac Sztuk Pięknych, 1954; Biblioteka Narodowa, 1961. W 1938 r. wraz z grupą malarzy w skład której wchodził: Amelia Peláez, Arche, Mariano, Partocarrero i Ravenet, maluje kompozycje ścienne w Szkole Normalnej w Santa Clara. W 1945 r. przebywa w Nowym Jorku. W 1952 r. zostaje mianowany profesorem psychologii na Uniwersytecie w Las Villas. W 1959 r. zostaje mianowany dyrektorem wydziału oświaty tej prowincji. Jego obrazy znajdują się w muzeach kubańskich i zagranicznych.

1. Drzewo znaków, 1974
olej płótno, 100 × 81
2. Drzewo ze słońcem i skrzydłami, 1975
olej płótno, 121 × 101
3. Lazurowe wybrzeże, 1975
olej płótno, 120 × 90

4. Zielona wyspa, 1978
olej płótno, 120 × 90

FAYAD JAMIS

Malarz i poeta, urodzony w 1930 r. w Palma Soriano. Studiował w Narodowej Szkole Sztuk Plastycznych „San Alejandro” lecz jej nie kończy. Jest głównie samoukiem. Wystawia swoje prace poczynając od 1951 r. Wchodzi w skład grupy malarzy i rzeźbiarzy „Los Once” (Jedenastu). W 1954 r. przenosi się do Paryża, gdzie bierze udział w wielu wystawach wraz z grupą surrealistów André Bretona. W 1959 r. po zwycięstwie Rewolucji Kubańskiej powraca do kraju gdzie rozwija różnorodną działalność. Jego twórczość poetycka i malarska jest bardzo płodna. W 1962 r. otrzymuje nagrodę w dziedzinie poezji Casa de las Américas, a w 1967 r. — pierwszą nagrodę w dziedzinie malarstwa na Salonie Sztuk Plastycznych UNEAC. W 1977 r. zostaje zorganizowana w Muzeum Narodowym wystawa jego prac pod tytułem „Okręg Pocztowy nr 4”. Obecnie jest radcą kulturalnym Ambasady Kuby w Meksyku.

1. Meksykańskie intermedium nr 1, 1977
akryl płótno, 100 × 80
2. Meksykańskie intermedium nr 2, 1977
akryl płótno, 100 × 80
3. Meksykańskie intermedium nr 3, 1977
akryl płótno, 80 × 100
4. Meksykańskie intermedium nr 4, 1977
akryl płótno, 100 × 80

NELIDA LOPEZ

Urodziła się w Holguin w 1950 r. Studiowała w Narodowej Szkole Sztuki, którą ukończyła w 1968 r. Pierwsza wystawa indywidualna jej prac miała miejsce w Galerii Santiago de las Vegas w 1971 r. Laureatka nagrody w dziedzinie rysunku na Konkursie 26 Lipca w 1974 r. oraz wyróżnienia w dziedzinie rysunku w roku następnym. Jest ilustratorką różnych książek i czasopism.

1. Ulotna chwila, 1976
olej płótno, 90 × 120,5
2. Architektura kolonialna, 1978
olej płótno, 117 × 98
3. Drobiazgi z Kuby, 1978
olej płótno, 136 × 98

ROGELIO LOPEZ MARIN

Urodzony w Hawanie w 1953 r. Studiował w Narodowej Szkole Sztuki w Cubanacán. Ukończył ją w 1973 r. Wielokrotny udział w wystawach zbiorowych. Obecnie jest artystą fotografem czasopisma *Revolución y Cultura* wydawanego przez Ministerstwo Kultury.

1. Portret Lucy, 1974
olej płótno, 75 × 115
2. W moim życiu (Portret Bueli), 1974
olej płótno, 115,5 × 76
3. Wczoraj, 1976
olej płótno, 160 × 110

VICTOR MANUEL GARCIA

Urodzony w Hawanie w 1897 roku. Studiował w „San Alejandro”. Jego pierwsza wystawa indywidualna miała miejsce w Hawanie w 1924 roku. W 1925 roku wyjeżdża do Europy. Dzięki pomocy Grupa Minicrista (Grupy Mniejszości) przebywa dwa lata we Francji. Po powrocie wystawia swoje prace w Stowarzyszeniu Malarzy i Rzeźbiarzy, Hawana 1927. Ponowny wyjazd do Europy, podróżuje po Hiszpanii i Belgii. Powraca na Kubę w 1929 roku. Wystawia swoje prace w Lyceum, Hawana 1935. W tym samym roku otrzymuje pierwszą nagrodę na Salonie Krajowym. Wystawy indywidualne jego prac mają miejsce na Uniwersytecie Hawańskim w 1945 roku w Stowarzyszeniu Reporterów w 1952 roku i w Galerii Lex w 1956 roku. Bierze udział w Biennale w Wenecji. Kierownictwo Działu Kultury w Ministerstwie Oświaty organizuje w 1959 roku retrospektywną wystawę jego prac. Umiera w Hawanie w 1969 r.

1. Dwie postacie
olej płótno, 75,5 × 48
2. Głowa na niebieskim tle
olej tektura, 40 × 36,5
3. W parku
olej płótno i tektura, 52,5 × 37
4. Krajobraz z kobietą i mężczyzną wraz z chłopcem
olej tektura, 56,5 × 43,5
5. Krajobraz ze słonecznikami
olej płótno, 65,5 × 51

RAUL MARTINEZ

Urodzony w 1927 r. w Ciego de Avila, prowincja Camagüey. Przez cztery lata studiuje malarstwo na Akademii „San Alejandro”, a przez

rok uczęszcza do Institut of Design w Chicago. Należy do grupy artystów plastyków „Los Once” (Jedenastu). Jest autorem kompozycji ściennych w teatrach i innych gmachach publicznych Hawany. Przez pewien czas profesor rysunku na Wydziale Architektury Uniwersytetu Hawańskiego i w Sekcji Teatru Narodowej Szkoły Sztuki w Cubanacán, w Hawanie. Obecnie pracuje jako grafik-projektant w Ministerstwie Kultury.

1. Zawsze Che, 1970
olej płótno, 115 × 127,5
2. My, 1970
olej płótno, 115 × 127,5
3. Nocne zebranie, 1975
olej płótno, 160 × 240

LUIS MARTINEZ PEDRO

Urodzony w Hawanie w 1910 roku. W 1930 roku zaczyna studiować architekturę. Przenosi się na Florydę i do Nowego Orleanu gdzie kontynuuje studia. Na Targach w Tampa przedstawia cykl akwarel, które zdobywają nagrodę. W 1933 roku powraca na Kubę. W 1937 roku wystawia rysunki o tematyce społecznej. W latach 40-tych zajmuje się nadal rysunkiem i jest uważany za jednego z najlepszych artystów w tej dziedzinie na Kubie. Zwraca się jednak ku surrealizmowi i ekspresjonizmowi włączając do tematyki swojej twórczości problematykę klasyczną, legendy indiańskie i muzyńskie zwyczaje rytualne na Kubie. W latach 50-tych, po pewnym okresie przejściowym, zaczyna go interesować tematyka morska, którą zajmuje się do dziś. W 1963 r. wystawia „Wody terytorialne”, a w 1966 r. „Znaki morza” w Galerii Hawany. W 1969 ma miejsce wystawa jego cyklu „Nowe znaki morza”, a w 1970 r. wystawia w Muzeum Narodowym 12 obrazów olejnych pod tym samym tytułem. W 1977 r. w Galerii Hawany została zorganizowana wystawa jego twórczości pod tytułem „Oczy morza”. Niezależnie od twórczości czysto artystycznej pracuje jako grafik projektant w Ministerstwie Przemysłu Lekkiego. Miał szereg wystaw indywidualnych i brał udział w wystawach zbiorowych. Jego obrazy znajdują się w statych zbiorach najważniejszych muzeów kubańskich i zagranicznych.

- 1—5. Z serii „Flora kubańska”
olej płótno, 150 × 100

MANUEL MENDIVE

Urodzony w Hawanie w 1944 r. Ukończył studia w Akademii „San Alejandro” w 1962 r. Miał wystawy indywidualne i brał udział w

wystawach zespołowych na Kubie i za granicą. Jest laureatem wielu nagród, m.in. nagrody Krajowego Salonu Malarstwa w 1965 r.; nagrody zespołowej Salonu Majowego w Paryżu w 1967 r. oraz Krajowej Nagrody w Konkursie Cagnes-sur-Mer w 1970 r. Obecnie pracuje w Ministerstwie Kultury.

1. Statek niewolników, 1976
technika mieszana deska, 102 × 126
2. Bulwar, 1973
technika mieszana deska, 60 × 80
3. Taniec-danzón, 1975
technika mieszana deska, 60 × 80

ALDO MENENDEZ

Urodzony w Cienfuegos w 1948 r. Studiował w Szkole Sztuk Plastycznych w tym mieście i w Narodowej Szkole Sztuki, lecz żadnej z nich nie ukończył. Trzecia nagroda w dziedzinie rysunku na I Krajowym Salonie Młodzieżowym Sztuk Plastycznych w 1971 r. Wyróżnienie w dziedzinie malarstwa w Konkursie 26 Lipca w 1973 r. Udział w wielu wystawach krajowych i zagranicznych. Dwie wystawy indywidualne: w 1968 i w 1973 r. Obecnie jest kierownikiem działu rysunku i grafiki czasopisma *Revolución y Cultura*. Członek sekcji sztuk plastycznych UNEAC.

1. Wnętrze, 1975
olej płótno, 100,5 × 149,5
2. Pierwszy 26 Lipca w Hawanie, 1976
olej płótno, 120 × 90,5
3. Stary człowiek i morze, 1977
olej płótno, 100 × 150

PEDRO PABLO OLIVA

Urodzony w 1949 r. w Pinar del Rio. W 1961 r. zaczął studiować w Szkole Sztuki w swym rodzinnym mieście, którą ukończył w 1964 r. Następnie studiował w Narodowej Szkole Sztuki, ukończywszy ją w 1970 r. Brał udział w wystawach krajowych i międzynarodowych. Laureat następujących nagród: w 1973 r. trzecia nagroda w dziedzinie rysunku; w 1974 r. — pierwsza i druga nagroda w dziedzinie malarstwa oraz trzecia nagroda w dziedzinie rysunku; w 1975 r. — wyróżnienie w dziedzinie malarstwa. Obecnie jest profesorem malarstwa w Szkole Sztuki w Pinar del Rio.

1. Bez tytułu, 1974
technika mieszana papier, 127 × 96,5

2. Bez tytułu
technika mieszana papier, 127,5 × 97
3. Sen, 1975
olej płótno, 100 × 150

AMELIA PELAEZ

Urodzona w Yaguajay w 1896 roku. Studiuje malarstwo na Akademii „San Alejandro”. Pierwsza wystawa indywidualna w Hawanie w 1924 roku. W tym samym roku wstępuje w Nowym Jorku do The Art Students League. W 1927 roku wyjeżdża do Europy i podróżuje po wielu krajach. Mieszka w Paryżu chodząc na wolne wykłady w Grande Chaumiére, w Wyższej Szkole Narodowej Sztuk Pięknych i w Szkole Luwru. Bierze lekcje u rosyjskiej malarki Aleksandry Exter. Krytyka francuska zauważa ją w 1933 roku na wystawie w Galerii Zak w Paryżu pisząc pochlebne recenzje o jej twórczości. Ocenia się wysoko już wtedy jej zamiłowanie do marowej natury która w przyszłości stanie się jej stałym tematem. Po powrocie na Kubę na wystawie zorganizowanej w Lyceum w Hawanie w 1935 roku przedstawia rezultaty swych doświadczeń europejskich. Od tego czasu przebywa stale w swoim domu w dzielnicy hawańskiej La Vibora poświęcając się sztuce z całkowitym i namiętnym zaangażowaniem aż do chwili śmierci. W 1937 roku jest wykładowczynią Kierunku Eksperymentalnego w Wolnym Studium dla Malarzy i Rzeźbiarzy. W 1945 roku uczy rysunku w Wieczorowej Szkole Publicznej Nr. 66 w dzielnicy Cerro. Jest laureatką wielu nagród przyznanych jej na Krajowych Salonach. Zajmuje się również ilustrowaniem książek, m.in. do „Sept poèmes” Leona Paul Fargue, „Śmierć Petroniusza” Juliana del Casal, „Poematu rozpacz” Luisa Amado Blanco oraz do Zenea „Wybór wierszy”. W 1950 roku zaczyna się także zajmować ceramiką w pracowni w Santiago de las Vegas. Dziełem jej są malowidła ścienne w następujących gmachach publicznych: Hotelu „Habana Libre”, Szkole „José Miguel Gómez” w Hawanie i w Szkole Normalnej w Santa Clara oraz przenośne malowidło ścienne dla Caney w prowincji Oriente. W 1968 r. otrzymuje order z okazji 30-lecia pracy artystycznej. Umiera w Hawanie 8 kwietnia 1968 roku.

1. Biała patera, 1931
olej płótno, 80 × 57
2. Martwa natura z mamey, ok. 1935
olej płótno, 65 × 81
3. Ryba, 1960
olej płótno, 109 × 86,5
4. Martwa natura, 1961
olej płótno, 103 × 71,5
5. Żółte kwiaty, 1964
olej płótno, 122 × 94

MARCELO POGOLOTTI

Urodzony w Hawanie w 1902 r. Studiował inżynierię w Stanach Zjednoczonych oraz malarstwo w The Art Student's League w Nowym Jorku. Przez kilka lat uczęszcza na wykłady na Wydziale Literatury i Filozofii paryskiej Sorbony. W 1927 r. bierze udział w pierwszej wystawie „Nowej Sztuki” w Hawanie zorganizowanej przez czasopismo Revista de Avance. Zaproszony w 1929 r. do wzięcia udziału we włoskim ruchu futurystycznym wystawia swoje prace w Turynie, Mediolanie, Savonie, Cúneo i Florencji. W 1931 r. bierze udział w Salonie Galerie Royale w Paryżu wraz z grupą włoskich malarzy. Jest jednym z założycieli pierwszej grupy malarzy zajmujących się tematyką społeczną w Europie, powstałą w tym samym roku. Bierze udział w wystawach malarstwa o tej tematyce w Paryżu w latach 1933 i 1935 r. W 1938 r. Galeria Carrefour organizuje wystawę indywidualną jego prac. Inne wystawy indywidualne: Pałac Sztuk Pięknych (Meksyk, 1946 r.) oraz Hawana (1940, 1944 — dwie wystawy oraz 1957 r.). Poza tym bierze udział w licznych wystawach zespołowych. Jego obrazy znajdują się w Muzeum Narodowym i w kolekcjach kubańskich i zagranicznych. Jest autorem kilku tomów krytyk sztuki i krytyk literackich, autorem nowel, powieści i sztuk teatralnych.

1. Krajobraz kubański, 1933
olej płótno, 73 × 92,5
2. Niebo i ziemia, 1934
olej płótno, 89 × 100,5
3. Marsz w górę
olej płótno, 99 × 73,5
4. Zabójca
olej płótno, 91,5 × 72,5
5. Słowo
olej płótno, 72,5 × 91,5

RENE PORTOCARRERO

Urodzony w 1912 r. w dzielnicy Cerro w Hawanie. W latach 1924—26 uczęszcza na kursy zorganizowane przez Akademię Villate i „San Alejandro” lecz nie potrafi dostosować się do regularnego toku studiów i maluje na własną rękę. W 1937 r. jest profesorem Kierunku Eksperymentalnego na Wolnym Studium dla Malarzy i Rzeźbiarzy. W 1943 r. uczy rysunku w hawańskim więzieniu. Jego pierwsza wystawa indywidualna ma miejsce w Lyceum w Hawanie w 1934 r. Od tej chwili twórczość jego przechodzi przez szereg dyskretnie zróżnicowanych etapów, których cechą niezmienną jest Kuba, jej przyroda, miasta, ludzie, zabawy ludowe. Ma wiele wy-

staw indywidualnych i zespołowych na Kubie za granicą i jest laureatem wielu nagród. Jego obrazy znajdują się w najpoważniejszych muzeach świata. Jego twórczość nie ogranicza się jedynie do malarstwa. Zajmuje się również ilustrowaniem książek i projektowaniem dla teatrów. Opublikował dwie książki: „Sen” w 1939 r. z własnymi tekstami i rysunkami oraz „Maski” w 1955, będące zestawem 12 rysunków. Jest autorem interesujących kompozycji ściennych w więzieniu w Hawanie, w kościele Bauta, w Szpitalu Narodowym, w Teatrze Narodowym oraz w hotelu „Habana Libre”. Między jego najnowszych obrazami należy wymienić cykl „Koloryt Kuby” na który składają się postacie karnawałowe, diabły, figury zdobione przedziwną ornamentacją i inne, cykle „Miasta”, „Flora”, „Karnawały”, które powstały w okresie 1970—71 r. oraz monumentalną ścienną kompozycję ceramiczną w Pałacu Rewolucji jak również witraże przedstawiające postaci kobiet, o bogatej ornamentacji, znajdujące się w Parku Lenina w Hawanie.

1. Widok Hawany, 1961
olej płótno, 129 × 138
2. Diabełek nr 3, 1962
olej płótno, 51 × 41
3. Postać karnawałowa, 1962
olej płótno, 51 × 41
4. Święta Barbara dla Paryża, 1963
olej płótno, 51 × 41
5. Widok Hawany w kolorze czerwonym, 1972
olej płótno, 107 × 153

MARIANO RODRIGUEZ

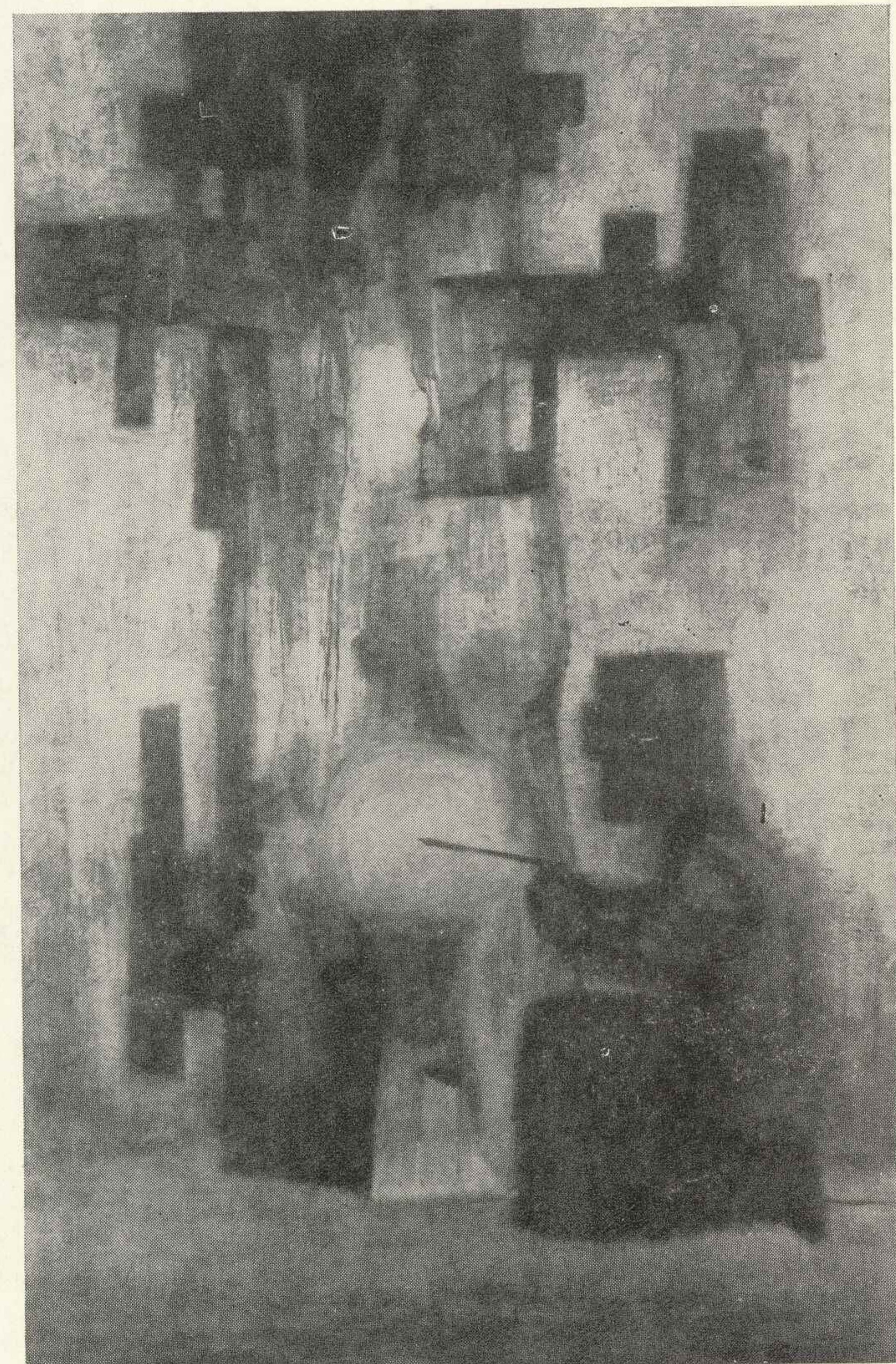
Urodzony w Hawanie w 1912 r. Nie uczy się malarstwa w sposób regularny. W 1936 r. wyjeżdża do Meksyku gdzie pracuje pod kierunkiem malarza Rodrigueza Lozano. Po powrocie na Kubę bierze udział w 1937 r. w Kierunku Eksperymentalnym Wolnego Studium dla Malarzy i Rzeźbiarzy. W 1938 r. otrzymuje nagrodę za obraz „Jedność” na II Krajowej Wystawie Malarstwa i Rzeźby. W roku następnym ma miejsce jego pierwsza wystawa indywidualna w Lyceum w Hawanie. Od tej chwili bierze udział w wielu wystawach zespołowych na Kubie i w innych krajach. Najważniejsze z nich to: wystawa w Muzeum Sztuki Współczesnej w Nowym Jorku w 1943 r.; w Muzeum Sztuki Współczesnej w Paryżu w 1950 r.; Biennale w Sao Paulo w latach: 1951, 1961 i 1963; Biennale w Wenecji w 1952 r.; wystawa współczesnego malarstwa kubańskiego zorganizowana w krajach socjalistycznych w 1962 r.; Salon Majowy, Paryż, Kuba 1967 r.; Wystawa malarstwa kubańskiego w Grenoble w 1969 r. oraz wystawa Mistrzowie Malarstwa Kubańskiego zorganizowana w Santiago de Chile w 1972 r. Poza tym miał wiele wystaw indywidualnych w Lyceum i w Muzeum Narodowym Kuby, w Ga-

lerii Hawany, w Nowym Jorku, w Caracas, Sopocie, Krakowie i Kairze. Jest laureatem nagród krajowych salonów malarstwa i rysunku. Jest jednym z założycieli Krajowego Związku Pisarzy i Artystów Kuby UNEAC, który powstał w 1959 r. i w którym pracował przez dłuższy czas. W 1975 r. miała miejsce w Muzeum Narodowym retrospektywna wystawa jego twórczości. Jest autorem kompozycji ściennej w Szkole im. Lenina (1974 r.), witrażu w Ambasadzie Kubańskiej w Meksyku oraz kompozycji ściennej w Centrum Kultury im. José Martí w mieście Meksyk (1976 r.). Obecnie jest kierownikiem sekcji sztuk plastycznych i wicedyrektorem Casa de las Américas w Hawanie.

1. Z cyklu: „Masas”, 1977
akryl płótno, 100 × 150
2. Z cyklu: „Masas”, 1977
akryl płótno, 100 × 150
3. Z cyklu „Masas”, 1977
akryl płótno, 100 × 150
4. Z cyklu „Masas”, 1977
akryl płótno, 100 × 150
5. Kogut, 1973
olej płótno, 159 × 129

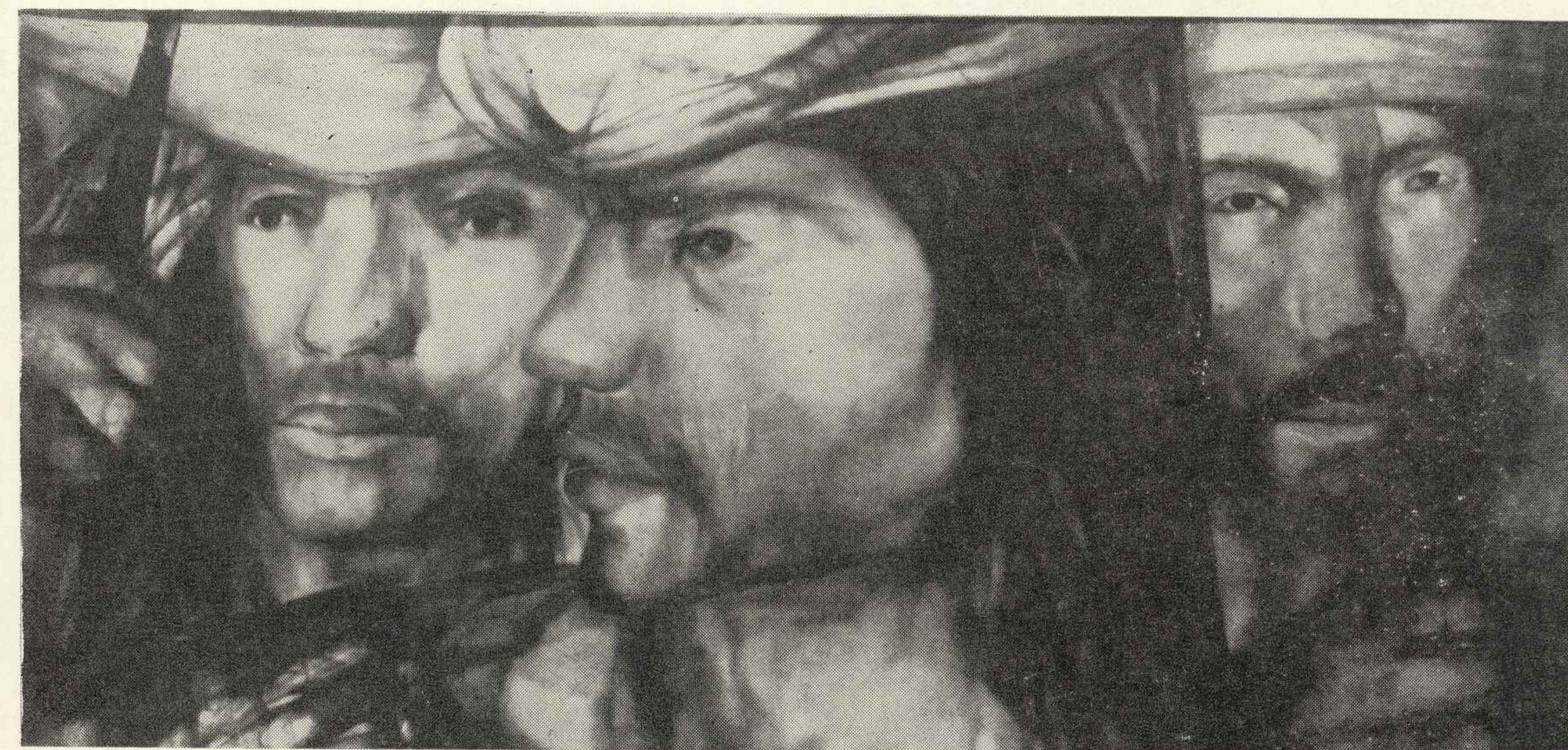

Eduardo Abela, Bajka

Adigio Benitez, Spawacz

Jorge Arche, Portret Fernanda Ortiza

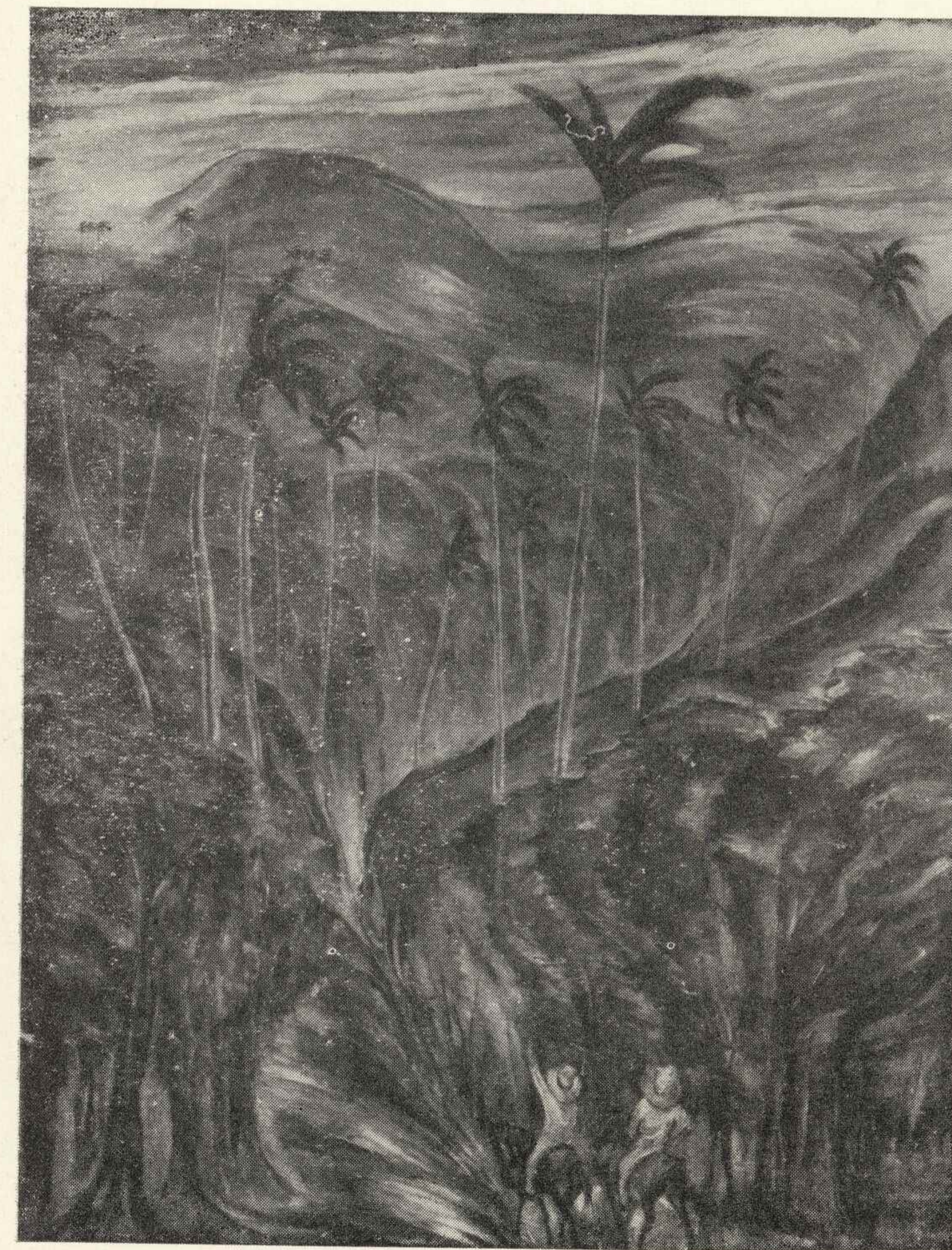
Servando Cabrera Moreno
Młody czas

Mario Gallardo, W stronę otwartego kosmosu

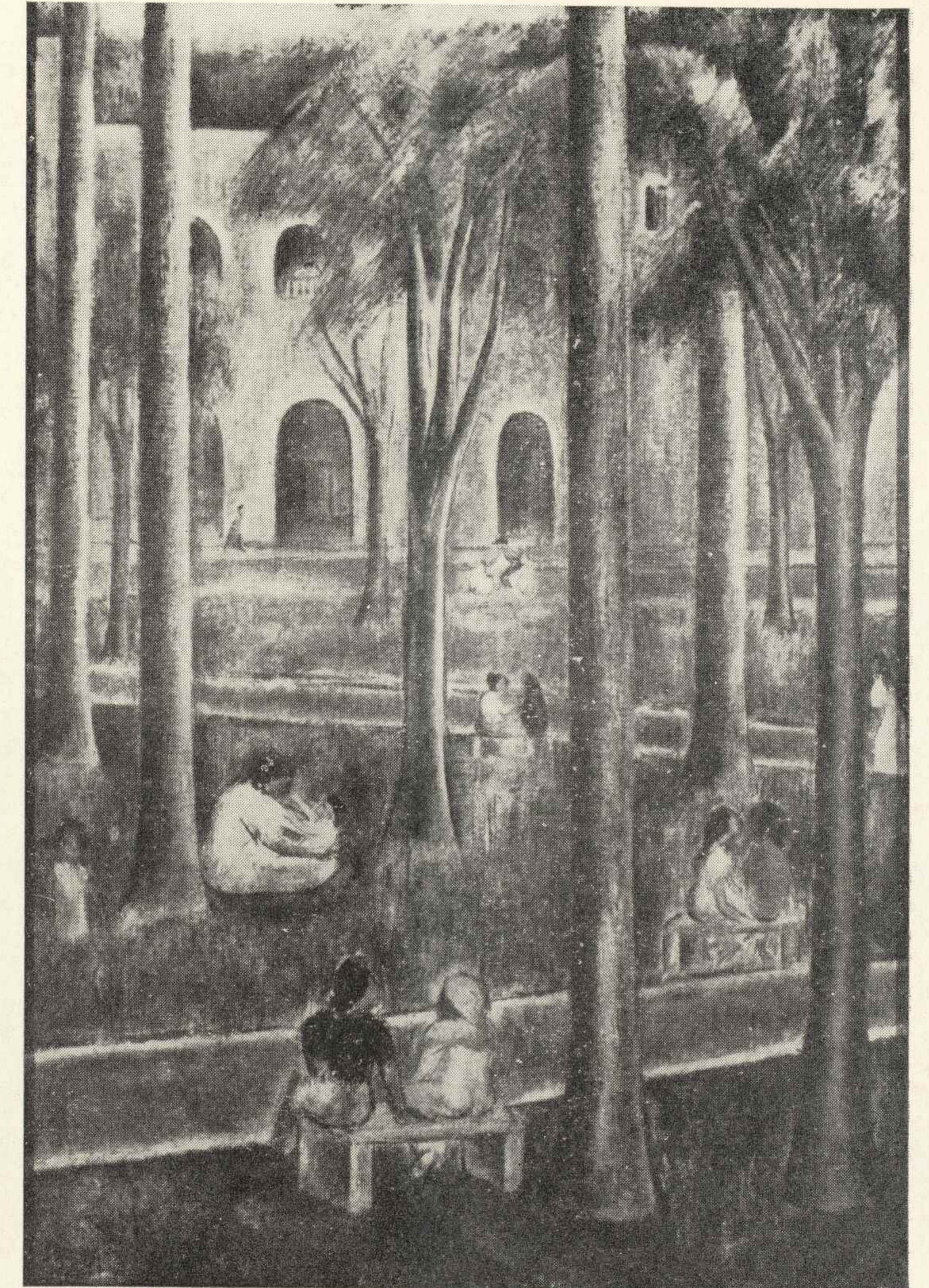

Nelson Dominguez
Z cyklu Oblicza mojej wyspy

Victor Manuel Garcia, W parku

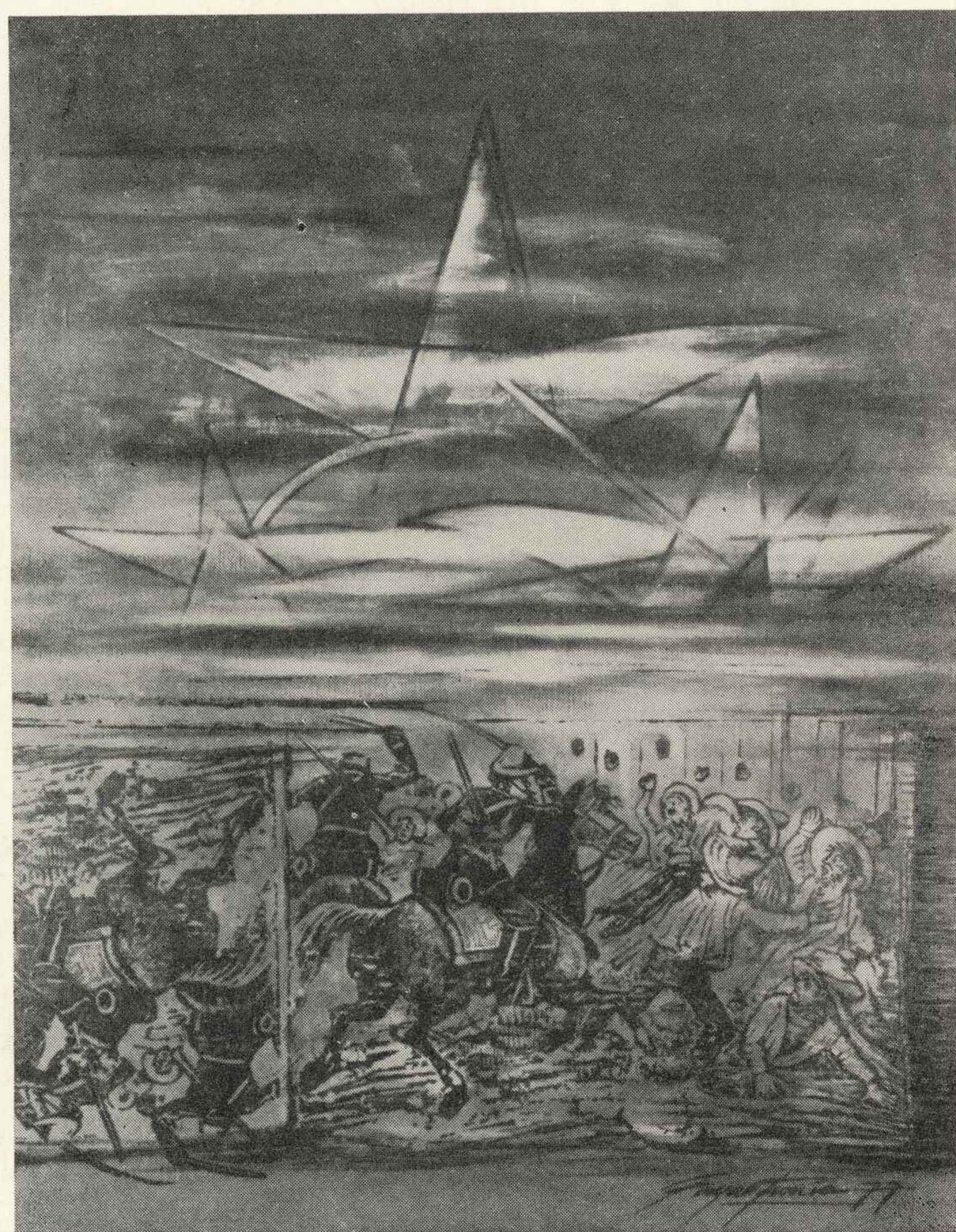

Carlos Enriquez, Krajobraz kubański

Carmelo González, Straż czuwa

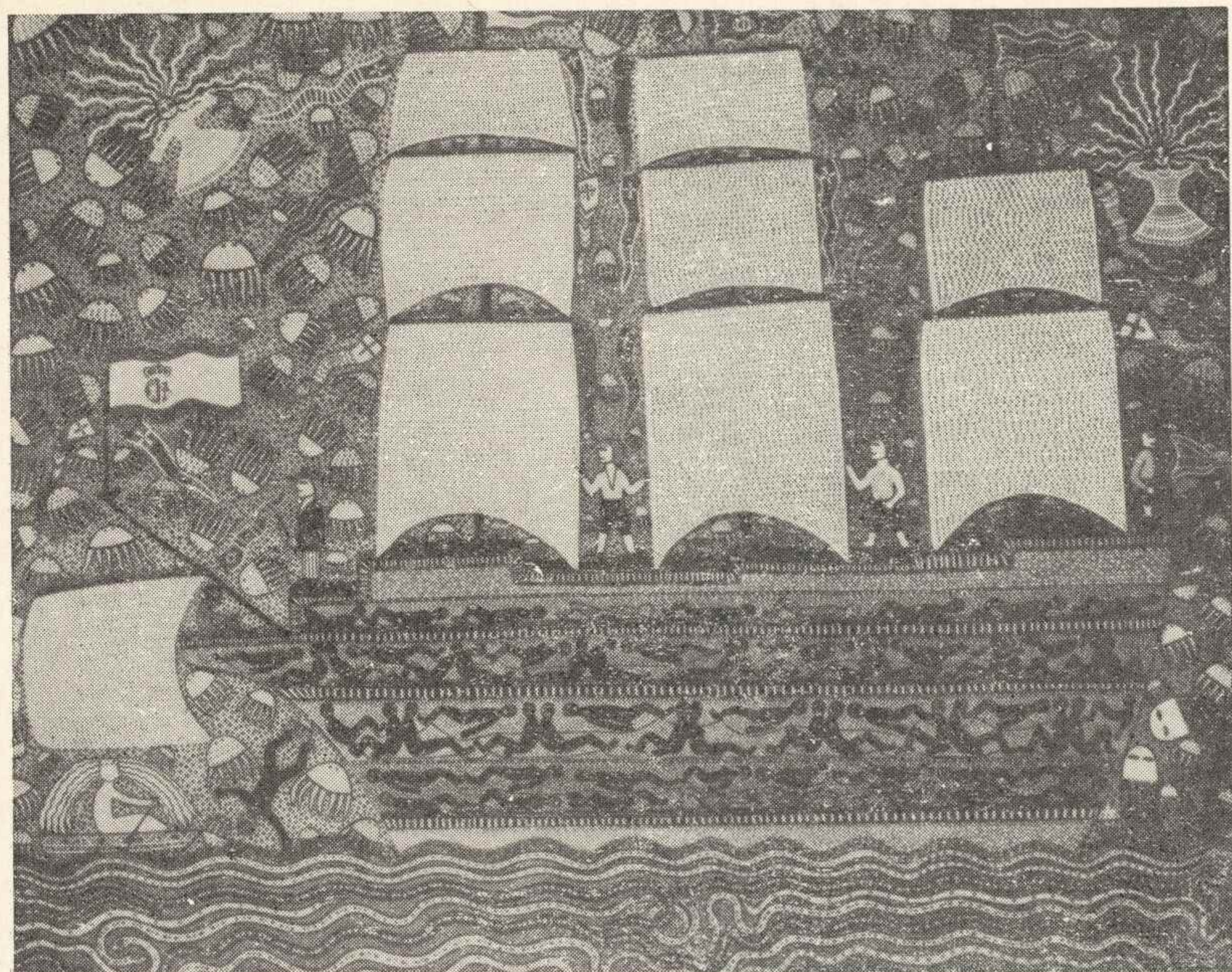

Fayad Jamis, Meksykańskie intermedium

Rogelio López Marín, W' moim życiu (Portret Bueli)

Ernesto González Puig
Drzewo ze słońcem i skrzydłami

Manuel Mendive, Statek niewolników

Luiz Martinez Pedro, Z serii Flora Kubańska

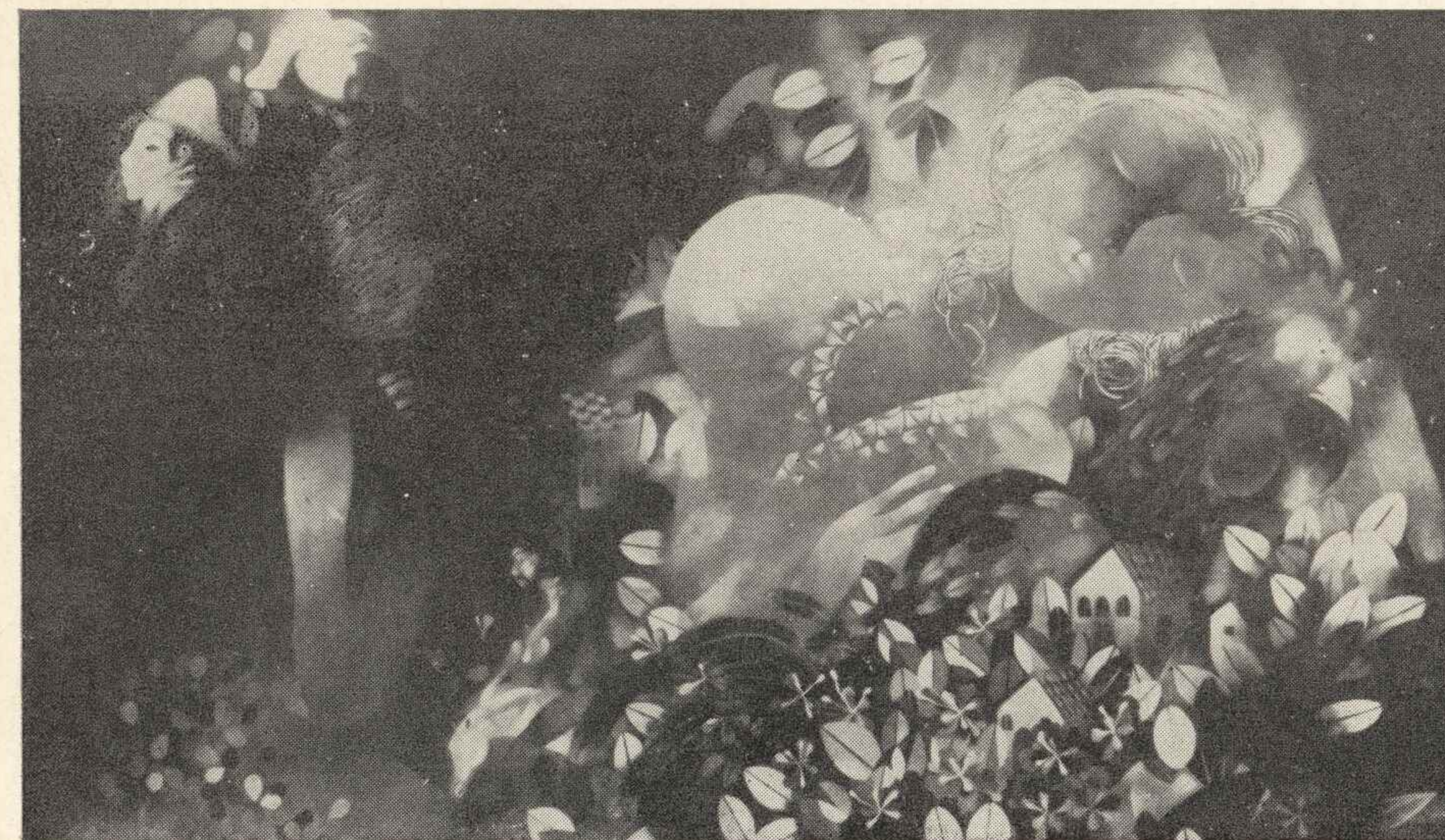
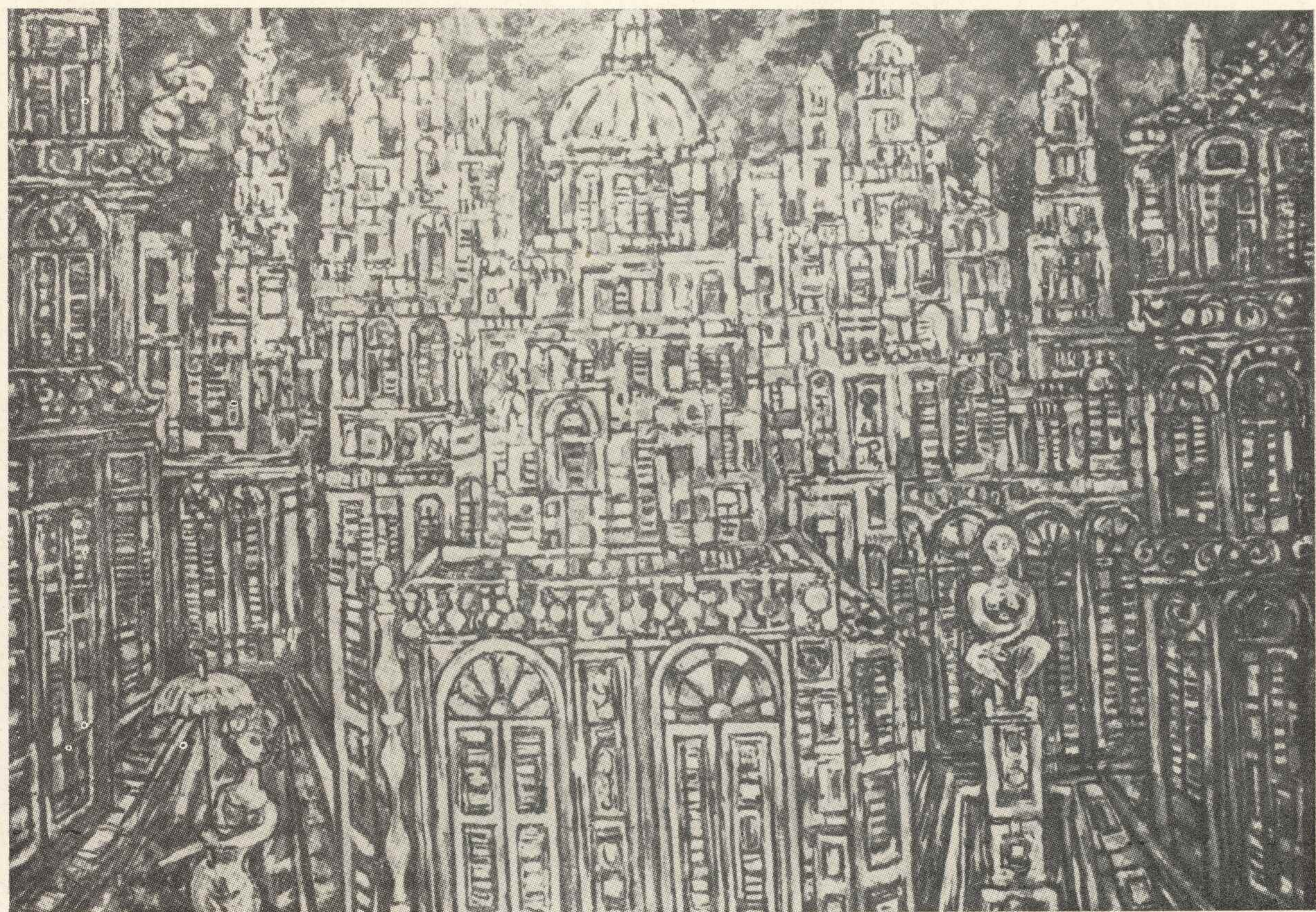

Raul Martinez
Nocne zebranie

Aldo Menéndez
Stary człowiek i morze

René Portocarrero, Widok Hawany w kolorze czerwonym

Pedro Pablo Oliva, Sen

Mariano Rodríguez, Kogut

Projekt ekspozycji:
Wojciech Jankowski i Waldemar Szczerba

Projekt plakatu:
Stefan Bernaciński

Opracowanie graficzne katalogu:
Zenon Januszewski

Przekład tekstów:
Anna Rossa

Redakcja techniczna:
Mirosław Winiarek

Wydawca:
Centralne Biuro Wystaw Artystycznych

Cena 25 zł

WDA — Zakład Typograficzny. Zam. 3793. Nakł. 400. C-88.

